

ŽIVINOREJA, SLOVENIJA

METODOLOŠKO POJASNILO

NAMEN RAZISKOVANJA
PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE
ENOTE OPAZOVANJA
ZAJETJE
ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
DEFINICIJE
POJASNILA
OBJAVLJANJE REZULTATOV
REVIDIRANJE PODATKOV
DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA
PRIPRAVIL/A/I
ZADNJIČ OSVEŽENO

NAMEN RAZISKOVANJA

Živinorejo v Sloveniji statistično spremljamo v okviru statističnega raziskovanja Živinoreja in posejane površine v jesenski setvi (KME-DEC). V tem statističnem raziskovanju (gre za vzorčno raziskovanje) ugotavljamo število živine na dan 1. december in spremembe v številu (bilanco števila) goveda, prašičev, perutnine in drobnice v prejšnjem letu, tj. od 1. decembra prejšnjega leta do 30. novembra tekočega leta. Na podlagi bilance števila živali v opazovanem obdobju prejšnjega leta lahko ocenimo zakol zunaj klavnic. Iz zbranih podatkov ocenimo tudi prirejo živalskih proizvodov: mesa, mleka, kokošjih jajc.

PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE

Raziskovanje Živinoreja in posejane površine v jesenski setvi (KME-DEC) izvajamo na podlagi Zakona o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01) in Letnega programa statističnih raziskovanj za določeno leto ter na podlagi Uredbe (ES) št. 1165/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o statistiki živinoreje in mesa.

ENOTE OPAZOVANJA

Enote opazovanja so v vzorec vključena kmetijska gospodarstva (družinske kmetije in kmetijska podjetja), ki redijo živino in ustrezajo merilom EU, tako imenovana evropsko primerljiva kmetijska gospodarstva (EPK). Izbor v vzorec se opravi po statistični metodologiji.

Evropsko primerljiva kmetijska gospodarstva (EPK) so po merilih, uporabljenih v Popisu kmetijskih gospodarstev 2000, tista, ki obdelujejo:

- a) najmanj 1 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, od tistih, ki obdelujejo
- b) manj kot 1 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, pa tudi tista, ki uporabljajo
 - najmanj 10 arov kmetijskih zemljišč in 90 arov gozda, ali tista, ki obdelujejo

- najmanj 30 arov vinogradov in/ali sadovnjakov, ali tista, ki redijo
- več kot 2 glavi velike živine (GVŽ), ali tista, ki obdelujejo
- od 15 do 30 arov vinogradov in redijo do 2 GVŽ, ali tista, ki gojijo
- več kot 50 panjev čebel, ali tista, ki pridelujejo
- zelenjadnice, zelišča, jagode in gojene gobe ter cvetje in okrasne rastline za prodajo.

Kmetijska podjetja so podjetja in zadruga, ki opravljajo po podatkih Poslovnega registra Slovenije kmetijsko dejavnost.

ZAJETJE

Statistično raziskovanje o številu živine (ki je del statističnega raziskovanja KME-DEC) izvajamo na družinskih kmetijah, ki so bile izbrana v vzorec. Izbor kmetij v vzorec se opravi po strokovni metodologiji statističnega vzorčenja (slučajni vzorec). Na podlagi pravilno izbranega vzorca dobimo podatek, ki je reprezentativen za celotno državo. Vzorec kmetij se glede na to, v kateri velikostni razred spada posamezna izbrana kmetija, deli v štiri stratumne. Vsa velika kmetijska gospodarstva se v celoti zajamejo v vzorec (in ta sestavljajo stratum 1), kmetijska gospodarstva iz drugih velikostnih razredov pa so v vzorcu zastopana le v določenem deležu, in ta v svojem velikostnem razredu predstavljajo določeno utež.

Poleg družinskih kmetij, izbranih v vzorec, so v statistično raziskovanje o številu živine zajeta tudi vsa kmetijska podjetja, ki redijo živino.

V statističnem raziskovanju pridobimo podatke o zakolu na družinskih kmetijah (zakol zunaj klavnice). Skupaj s podatkom o zakolu v klavnicah nato ocenimo, kolikšna je prireja mesa.

Podatek o številu mlečnih živali nam služi za oceno prireje mleka pri drobnici, podatke o kravjem mleku pridobimo iz administrativnih virov (Sistem mlečnih kvot), podatke o manjkajočih kategorijah (v omenjenem Sistemu mlečnih kvot) ocenimo s pomočjo podvzorca. Podatke o količini odkupljenega mleka pridobimo tudi iz statističnega raziskovanja KME-ODK (odkup kmetijskih pridelkov).

Podatek o številu znesenih jajc pridobimo od vseh intenzivnih rejcev (to so tisti, ki redijo več kot 500 kokoši nesnic) in od vseh ekstenzivnih rejcev (to so tisti, ki redijo manj kot 500 kokoši nesnic), ki so izbrani v vzorec.

Podatek o pridelavi medu pridobimo od Čebelarске zveze Slovenije (ČZS).

ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Prikazani podatki so rezultat različnih statističnih raziskovanj v celotnem obdobju.

Od leta 2000 zbiramo podatke o številu goveda in prašičev dvakrat na leto (1. junija in 1. decembra), o številu drobnice in perutnine pa enkrat na leto (1. decembra). Število živali prikazujemo glede na to, kje so živali uhlevljene, in ne več po načelu lastništva kot do leta 2000 (zaradi lažjega prikaza podatkov o strukturi kmetijskih gospodarstev). Do leta 2000 so se podatki zbirali s poštnimi anketami. Do leta 2000 pridobljeni podatki so bili v letu 2002 revidirani in metodološko usklajeni, in po reviziji so tudi podatki postali primerljivi z novejšimi podatki (vsebinsko in po letih).

Podatke o številu živine v decembru 2002 smo zbirali na terenu, in ne po pošti, zato se podatki za posamezna obdobja razlikujejo v večji meri. Od leta 2004 zbiramo podatke o številu živine le decembra (izjema so strukturna statistična raziskovanja).

Od leta 2007 pridobivamo podatke o številu goveda iz Centralnega registra govedi (CRG), katerega skrbnik je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. CRG zagotavlja podatke o spolu in starosti živali, ne zagotavlja pa podatkov o namenu reje. Te podatke ocenimo s pomočjo podvzorca v decembrskem statističnem raziskovanju.

Za izračun prireje mesa, mleka, jajc in medu uporabimo več različnih virov.

Poleg podatkov iz statističnega raziskovanja KME-DEC uporabimo tudi podatke iz statističnih raziskovanj KME-ODK (Odkup kmetijskih pridelkov) in KME-ZAKOL (Zakol v klavnicah). Podatke za KME-ODK nam sporočajo vsa podjetja, zadruga in druge organizacije, ki prodajajo kmetijske pridelke iz lastne pridelave ali kmetijske pridelke in les odkupujejo za nadaljnjo prodajo ali predelavo neposredno od zasebnih pridelovalcev (kmetov), podatke za KME-ZAKOL pa pridobimo od vseh registriranih klavnic v RS.

Podatke pridobimo tudi iz administrativnih virov: Sistem mlečnih kvot (kravje mleko), Centralni register goveda (število, zakol govedi).

Biotehniška fakulteta v Ljubljani (Oddelek za zootehniko) nam posreduje podatke o mlečnih živalih drobnice (število, mlečnost).

Uporabljamo tudi združene podatke, ki nam jih posreduje Čebelarska zveza Slovenije (pridelava medu). Celoten zakol goveda in prašičev na družinskih kmetijah v prejšnjih letih je bil ocenjen na podlagi bilance števila živali.

Podatke o zakolu živali v klavnicah pridobivamo z rednimi mesečnimi poročili iz vseh registriranih klavnic v Sloveniji. Podatke o zakolu v manjših klavnicah (manjših po številu zaklanih živali) pridobivamo od leta 2008 iz administrativnih podatkov Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR). Podatke o zakolu goveda pridobivamo od leta 2008 naprej iz Centralnega registra govedi (CRG).

Podatke o zakolu živine zunaj klavnic (na družinskih kmetijah) izračunamo iz razlike med vsem pridobljenim mesom in mesom, pridobljenim v klavnicah (od števila vseh zaklanih živali iz bilanc števila živali odštejemo število živali, zaklanih v klavnicah). Podatke o strukturi živali glede na kategorije in o povprečni masi za posamezne kategorije ter podatke o klavnosti prevzamemo iz klavnic, prav tako podatke o klavnosti uvožene klavne živine.

Zakola goveda zunaj klavnic ni več (obvezna kontrola zaradi BSE), zakol vseh drugih vrst živali zunaj klavnic pa ocenjujemo letno (od leta 2008).

Dodatni viri podatkov, ki se uporabljajo pri ocenah števila in prireje živali:

- Kmetijski inštitut Slovenije (KIS),
- Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko (BF),
- Uprava Republika Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR),
- Gospodarsko interesno združenje – mlekarstvo (GIZ),
- Čebelarska zveza Slovenije.

DEFINICIJE

Podatkov o številu živali ne zbiramo glede na lastništvo, ampak glede na to, kdo gospodari z živalmi.

Zbiramo tiste podatke o živalih, ki so razvidni iz objavljenih podatkov, pojasnilo velja le za postavko "druga perutnina"; v to skupino spadajo: prepelice, jerebice, fazani, če so uhlevljeni na kmetijskem gospodarstvu.

Pri statistiki živinoreje spremljamo prirejo živali, namenjenih za človeško prehrano. Podatki v statističnih objavah se nanašajo na naslednje vrste živali:

- **Govedo** so domače živali vrste Bos taurus, Bubalus bubalus in Beefalo.

Krave molznice so krave, katerih mleko se pretežno uporablja za človeško prehrano ali za predelavo v mlečne izdelke. Sem spadajo tudi **suhe krave molznice**.

Druge krave so krave, katerih mleko se pretežno uporablja za vzrejo telet ne glede na to, ali teleta mleko posesajo ali dobijo za krmo že namolzeno mleko. Sem spadajo tudi **suhe krave rejnice, dojlje in delovne krave**.

- **Prašiči** so domače živali vrste Sus.
- **Perutnina** je skupina domačih živali, v katero spadajo: **kokoši** (vrste Gallus), **purani** (vrste Meleagris), **race** (vrste Anas), **gosi** (vrste Anser), **pegatke** (vrste Numida) in **druga perutnina**. V postavko »druga perutnina« spadajo **prepelice** (vrste Coturnix), **jerebice** (vrste Perdix), **fazani** (vrste Phasianus).
- **Drobnica** so skupina domačih živali, v katero spadajo ovce (vrste Ovis) in koze (vrste Capra).
- **Čebele** so živali vrste Apis mellifera.

Namolzeno mleko je tisto mleko, ki se, ne glede na to, ali je bilo namolzeno ročno ali strojno, porabi za človeško prehrano ali prehrano živali (mleka, ki ga mladiči posesajo neposredno, ne spremljamo).

Klavnost (randman) je v odstotkih od mase živali pred zakolom izražena masa toplih polovic.

Meso je masa primarno obdelanih trupov živali. Kategorije goveda so skladne s kategorijami, ki jih določa Pravilnik o izvajanju uredb Sveta (EGS) in uredb Komisije (EGS) o razvrščanju trupov goveda (Uradni list RS, št. 16/08), kategorije prašičev pa s kategorijami, ki jih določa Pravilnik o razvrščanju prašičjih trupov (Uradni list RS, št. 50/06).

V klavnicah pridobljeno meso je meso vseh v klavnicah zaklanih živali, **zunaj klavnic pridobljeno meso** pa je ocenjena količina mesa, pridobljenega na kmetijskih gospodarstvih. **Vse pridobljeno meso** je meso vseh v Sloveniji zaklanih živali, zrejenih v Sloveniji, in v Slovenijo uvoženih živali (vse pridobljeno meso = meso iz zakola v klavnicah + meso iz zakola na družinskih kmetijah).

Domača prireja mesa je meso živali, zrejenih na območju Slovenije (domača prireja mesa = vse pridobljeno meso - v meso preračunana masa živih uvoženih živali + v meso preračunana masa živih izvoženih živali).

Prirast v živi masi je izračunan iz žive mase zaklanih živali, razlike v masi izvoženih in uvoženih živali in razlike v masi živali na začetku in koncu leta (prirast v živi masi = domača prireja mesa, izražena v živi masi + razlika v zalogah, izražena v živi masi).

POJASNILA

/

OBJAVLJANJE REZULTATOV

Letno:

- Prva objava (začasni podatki)
- Elektronska objava (končni podatki)
- Statistični letopis (do leta 2013)
- Slovenija v številkah

REVIDIRANJE PODATKOV

Začasni podatki o živinoreji za prejšnje leto se objavljajo maja, končni podatki za prejšnje leto pa do konca avgusta tekočega leta.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani:

<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/splosno-o-metodah>

DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Vprašalniki so dostopni na spletni strani:

<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/vprasaniki>

Področje: Kmetijstvo in ribištvo

Ožje področje: Živinoreja

- Vprašalnik za družinske kmetije, brez vprašanj o govedu,
- Vprašalnik za družinske kmetije, tudi vprašanja o govedu,
- Vprašalnik za kmetijska podjetja,
- Metodološka navodila za izpolnjevanje vprašalnika.

Letno poročilo o kakovosti 'Statistično raziskovanje o živinoreji in posejanih površinah v jesenski setvi (KME-DEC)':

http://www.stat.si/doc/metodologija/kakovost/LPK_KME-DEC_slo_2013.pdf

Standardno poročilo o kakovosti 'Statistično raziskovanje o živinoreji in posejanih površinah v jesenski setvi (KME-DEC)':

http://www.stat.si/doc/metodologija/kakovost/SPK_KME-DEC10.pdf

PRIPRAVIL:

Aladar Belec

ZADNJIČ OSVEŽENO:

26. 8. 2016